

повторені з меншою ймовірністю» [4, 244]. При цьому, як впливає із теорії організаційної поведінки, важливо надавати перевагу стимулам, а не покаранням, що в підсумку закладатиме мотиваційну основу зміни поведінкових стереотипів найманих працівників.

Налагодження ефективної організаційної взаємодії здійснюється не тільки під впливом особистості лідера, а й чинників зовнішнього середовища. Серед них важливу роль відіграють інституційні чинники, які певним чином обмежують поле прийняття рішень топ-менеджменту у процесах обміну ресурсами і товарами між учасниками ринкової взаємодії, або надають певні переваги тим із них, діяльність яких є цінною в стратегічній перспективі. Дослідження впливу інституційних чинників на інноваційний розвиток вітчизняних підприємств стане предметом наступного етапу досліджень.

Джерела та література

1. Стадник В. В., Соколюк Г. О., Йохна В. М. Економічна безпека: сутність, чинники та інструменти мінімізації ризиків в контексті сталого розвитку переробних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 2. С. 7–11.
2. Bandura A. Social Learning Theory. *Behavioral Approaches to Therapy, General Learning Press*/ J. T. Spence, R. C. Carson and J. W. Thibaut (eds.). Morristown, 1978. April. P. 344–358.
3. Gist M. E., Mitchell T. R. Self Efficacy: A Theoretical Analysis of Its Determinants and Malleability. *Academy of Management Review*. 1992. April. P. 183–211.
4. Thorndike E. *Animal Intelligence*. New York: Macmillan, 1911. P. 244.

Хорошун Ю. – здобувач ступеня PhD

Науковий керівник: д. е. н., проф.

Л. Проданова

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна

Інвестиційні перспективи аграрного сектору економіки в умовах формування ефективного ринку землі

Український аграрний сектор має потужний виробничий та експортний потенціал, який може забезпечити економічне зростання держави в цілому, розвиток окремих територій країни, сільської місцевості зокрема. За розрахунками експертів Світового банку, 30-відсоткове підвищення продуктивності в сільському господарстві може сприяти зростанню валового внутрішнього продукту України на 4 % за п'ять років і на 12,5 % протягом 10 років [1]. Особливим інструментом, завдяки якому сільське господарство здійснює свій внесок у розвиток національної економіки, виступають інвестиції в аграрному секторі [1]. За розрахунками науковців Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», лише в період 2015–2017 років кожна гривня інвестицій в основний і оборотний капітал аграрних підприємств забезпечувала в середньому на рік 0,295 гривні приросту прибутку до оподаткування, тобто термін окупності інвестицій в аграрному секторі становив 3,4 року [2]. За оцінками Світового банку, можливості для зростання ВВП щороку на додаткові 0,6–1,6 відсоткового пункту і залучення від 700 млн до 1,5 млрд доларів додаткових інвестицій на рік Україна наразі може отримати у результаті формування повноцінного вільного ринку землі в державі [3] (зокрема за рахунок зняття мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення).

Яким же чином інвестиційні перспективи аграрного сектору економіки в Україні пов'язані із відміною мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення? В сучасній вітчизняній та зарубіжній науковій літературі під інвестиціями розуміють вкладення капіталу з метою його збільшення в майбутньому. Згідно чинного національного законодавства: об'єктами інвестицій можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх

галузях економіки, ... інші об'єкти власності, а також майнові права; земля (земельна ділянка) може виступати як об'єкт права власності; набувати (мати) право власності на землю (земельну ділянку) можуть фізичні особи, юридичні особи, держава, територіальні громади. Отже, процес вкладення капіталу у землю (земельну ділянку) сільськогосподарського призначення з метою отримання відповідного доходу по-суті є процесом інвестування. Земля як об'єкт інвестування частіше розглядається вкладником капіталу з позицій наявності на ній нерухомості, або ж можливості забудови. Але земля сільськогосподарського призначення цікавить вкладника капіталу з позицій її використання в процесі аграрного виробництва; здійснення капіталовкладень у землю з метою підвищення її родючості та забезпечення сталого й ефективного землекористування загалом.

Формування законодавчого поля для запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» № 552-IX від 31 березня 2020 року. Закон скасовує мораторій на обіг земель сільськогосподарського призначення, чинний в Україні з 2001 року, водночас вводить ряд обмежень на перехідний етап запуску ринку землі: з 1 липня 2021 року право власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення площею до 100 га можуть набувати виключно громадяни України; з 1 січня 2024 року таку можливість отримають також юридичні особи, власниками яких є українці (зможуть купувати до 10 тис. га землі); заборонено продаж державних та комунальних земель; питання, чи надавати іноземцям право купувати землю, вирішуватиметься на референдумі [4].

Запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні перетворює землю на вельми привабливий напрямок для інвестування в аграрній сфері з доволі високим потенціалом зростання. За оцінками експертів, у перші роки після відкриття вільного ринку землі в Україні, кількість землі, що може бути запропонована покупцям, може становити 7–10 % від загальної кількості свого часу розпайованої землі [5]. Ця кількість коливається по окремих регіонах України, і за деякими оцінками, впродовж перших семи років після відкриття ринку, може сягати таких масштабів: у Дніпропетровській області можуть бути продані 428,8 тис. гектарів землі приватної та державної власності за 21,01 млрд гривень; у Полтавській області – 285,6 тис. гектарів земель на суму 18,91 млрд гривень; у Кіровоградській області – 220,9 тис. гектарів на 15,68 млрд гривень; у Черкаській області – 162,1 тис. гектарів землі на 9,56 млрд гривень [5]. За висновками експертів, якщо на законодавчому рівні не буде встановлено мінімальну ціну сільськогосподарської землі, то стартовий розмір ціни, який буде запропоновано покупцями, коливатиметься по регіонах від 15 тис. гривень (у Волинській області) до 70 тис. гривень (у Кіровоградській області) за гектар [6].

Джерела та література

1. Про схвалення Стратегії сприяння залученню приватних інвестицій у сільське господарство на період до 2023 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 05.07.2019 року № 595-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2019-%D1%80#Text>
2. Окупність інвестицій в український агросектор становить 3,4 року. URL: <https://agropolit.com/news/10554-okupnist-investitsiy-v-ukrayinskiy-agrosector-stanovit-34-roki>
3. Зняття мораторію на продаж сільгоспземлі залучить інвестиції в галузь. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2640372-znatta-moratoriu-na-prodaz-silgospzemli-zalucit-investicii-v-galuz-ekspert.html>
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення. Закон України від 31.03.2020 № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>
5. Перший лот. Стартовий обсяг ринку землі у регіонах України у перші роки після відкриття вільного обігу. URL: <https://landlord.ua/rejtingi/reitynh-rehioniv-ukrainy-za-startovym-obsiahom-kupivli-ta-prodazhu-zemli>
6. Пустити в обіг: скільки насправді коштує земля? Рейтинг регіонів України за стартовою ціною на землю. URL: <https://landlord.ua/rejtingi/reitynh-rehioniv-ukrainy-za-startovoju-tsinoiu-na-zemliu>